

כיבוד אב ואם

1. בראשית פרק מו פסוק א
ויסע ישראל וכל אשר לו ויבא בארה שבע ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק:
2. רש"י בראשית פרק מו פסוק א
לא להי אביו יצחק - חייב אדם בכבוד אביו יותר מבכבוד זקנו לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם:
3. שולחן ערוך יורה דעה הלכות כבוד אב ואם סימן רמ סעיף כד
חייב אדם לכבד חמיו.
הגה: י"א דאין אדם חייב בכבוד אבי אביו (מהרי"ק שורש ל'). ואינו נ"ל, אלא דחייב בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו (וראיה ממדרש גבי ויזבח זבחים וגו' (בראשית מו, א)).
4. תלמוד בבלי מסכת סוטה דף מט עמוד א
רב אחא בר יעקב איטפל ביה ברב יעקב בר ברתיה כי גדל א"ל אשקיין מיא, אמר לו לאו בריך אנא והיינו דאמרי אינשי רבי רבי בר ברתך אנא.
5. רש"י מסכת סוטה דף מט עמוד א
בר ברתך אנא - ואין עלי לכבדך כבן.
6. תלמוד בבלי מסכת מכות דף יב עמוד א
תני חדא אב שהרג בנו נעשה לו גואל הדם ותניא אידך אין בנו נעשה לו גואל הדם... אלא לא קשיא הא בבנו והא בבן בנו.
7. רש"י מסכת מכות דף יב עמוד א
ה"ג אלא לא קשיא הא בבנו הא בבן בנו - הא דתניא אין בנו נעשה גואל הדם בבנו של רוצח קאמר והא דתניא בנו נעשה לו גואל הדם בבנו של הרוג קאמר שהוא בן בנו של רוצח ואינו מוזהר על כבודו.
8. ספר חרדים מצוות עשה פרק ד
והרמב"ן משמע דשניהם מדאורייתא אלא דבאביו מחייב /מחויב/ טפי מזקנו והוא הדין לזקנתו וטעמא דכולהו משום דבני בנים הרי הם כבנים,
9. ב"ח יורה דעה סימן רמ
והסברא נותנת שחייב יותר בכבוד זקנו מכבוד חמיו שהרי זקנו נקרא אביו בתורה כדכתיב (שם כח יג) אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק הארץ אשר אתה שוכב וגו'...
ותו כיון דזקנו חייב ללמדו תורה כדאיתא פרק קמא דקידושין (ל א) היאך סלקא אדעתין דהוא נחשב לו לבן ללמדו תורה והוא אינו נחשב לו לאב לענין כבוד.
ותו דעיקר טעם הכבוד שהשוה כבוד אב ואם לכבוד המקום הוא משום שלשה שותפין כמו שנתבאר בתחלת סימן זה א"כ מטעם זה גם אבי אביו בכלל השותפות.
10. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קג עמוד א
ת"ר בשעת פטירתו של רבי אמר... הזהירו בכבוד אמכם, דאורייתא היא דכתיב כבוד את אביך ואת אמך, אשת אב הואי, אשת אב נמי דאורייתא היא דתניא כבוד את אביך ואת אמך את אביך זו אשת אביך ואת אמך זו בעל אמך וי"ו יתירה לרבות את אחיך הגדול? הני מילי מחיים אבל לאחר מיתה לא.
11. השגות הרמב"ן לספר המצוות לרמב"ם שורש ב
אבל אני מבאר סברתו בזה. אמרו שם בגמר כתובות הני מילי מחיים אבל לאחר מיתה לא. הנה ביארו כי זה האיש שהוא בעל אמו אינו חייב בכבודו מפני כבוד עצמו אלא מפני שהוא כבוד לאמו בענין האיש ההוא הרי זה פטור ממנו. נמצא שלא נתרבה כאן מצוה יתירה על כבוד האבות אלא שייכבד אותם בכל ענין שיהיה להם כבוד. אבל אחיך הגדול אם חשבו הראשונים שאין המצוה כן אלא בחיי האבות לפי שהוא גנאי להם שיתבזו תולדותם והם מצטערים בזה הרבה ומנהג כל האנשים ליסר בניהם לנהוג כבוד בגדוליהם. וכן נראה שלא נתרבה בו"ו יתירה אלא

כעין מה שנתרבה בעיקר התיבה ואם כן הכל חוזר אל כבוד האבות.

12. בראשית פרק לב פסוק י

ויאמר יעקב אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק יקוק האמר אלי שוב לארצך ולמולדתך ואיטיבה עמך:

13. משנה בבלי מסכת כריתות דף כח עמוד א

האב קודם לאם בכל מקום, יכול מפני שכיבוד האב קודם על כיבוד האם? ת"ל איש אמו ואביו תיראו מלמד ששניהם שקולין, אבל אמרו חכמים האב קודם לאם בכל מקום מפני שהוא ואמו חייבין בכבוד אביו.

14. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לא עמוד ב

ת"ר איזהו מורא ואיזהו כיבוד? מורא לא עומד במקומו ולא יושב במקומו ולא סותר את דבריו ולא מכריעו כיבוד מאכיל ומשקה מלביש ומכסה מכניס ומוציא.

15. תלמוד בבלי מסכת יבמות דף ה עמוד ב

דתניא יכול יהא כבוד אב ואם דוחה שבת? ת"ל איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמורו כולכם חייבין בכבודי, מאי לאו דאמר ליה שחוט לי בשל לי, וטעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמורו הא לאו הכי דחי, לא, לאו דמחמר ואפי' הכי לא דחי אלא דקיימא לן דאתי עשה ודחי לא תעשה ליגמר מהכא דלא לידחי? ... אלא משום דאיכא למיפרך מה להנך שכן הכשר מצוה.

16. חידושי הרשב"א מסכת יבמות דף ו עמוד א

ונראין דברי ר"ח ז"ל שפירש דאלאו דמחמר קאי כלומר לעולם בלאו דמחמר, ודקא קשיא לך ליגמר מהכא דלא דחי, שאני הכא דאין בטולו אלא הכשר מצוה בלבד ובשעה שמבטל הלאו לא מקיים העשה ממש, וכגון שאמר לו אביו חמר אחר בהמה זו להביא גוזלות או דבר שצריך ליהנות ממנו ולפיכך כשהוא מחמר אין זה ממשו של כבוד אלא הכשר כבודו, ואף על פי שאמר לו האב לחמר אחר הבהמה לפי שאין עיקר כבודו אלא במה שיש לו בו הנאה

וכדאמרינן בקדושין איזהו כבוד מאכילו ומשקהו מלבישו ומנעילו, אבל אמר לו לעשות דבר שאין לו בו הנאה של כלום אין זה כבוד שנצטוה עליה וכבוד כזה אין בו עשה של תורה שידחה אפילו לאו גרידא...

17. רמב"ן שמות פרק כ פסוק יב

(יב) כבד את אביך - הנה השלים כל מה שאנו חייבין בדברי הבורא בעצמו ובכבודו, וחזר לצוות אותנו בעניני הנבראים, והתחיל מן האב שהוא לתולדותיו כענין בורא משתתף ביצירה, כי השם אבינו הראשון, והמוליד אבינו האחרון, ולכך אמר במשנה תורה (דברים ה טז) כאשר צויתך בכבודי כן אנכי מצוך בכבוד המשתתף עמי ביצירתך. ולא פירש הכתוב הכבוד, שהוא נלמד מן הכבוד הנאמר למעלה באב הראשון יתברך, שיודה בו שהוא אביו, ולא יכפור בו לאמר על אדם אחר שהוא אביו, ולא יעבדנו כבן לירושתו, או לענין אחר שיצפה ממנו, ולא ישא שם אביו וישבע בחיי אביו לשוא ולשקר. ויכנסו בכלל הכבוד דברים אחרים, כי בכל כבודו נצטווינו,

18. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לא עמוד ב

ת"ר מכבדו בחייו ומכבדו במותו בחייו כיצד הנשמע בדבר אביו למקום לא יאמר שלחוני בשביל עצמי מהרוני בשביל עצמי פטרוני בשביל עצמי אלא כולהו בשביל אבא.